

İŞÇİNİN SESİ

ÇEK-AL

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbin!

Tek silah parti!
Tek yol devrim!
Yıl:12, Sayı:306, 19 Mayıs 1986

Birinci bölümünü gazetemizin 304. sayısında yayınladığımız, "Türkiye'nin emperyalistleşme çıkmazı ve dış ilişkiler kördüğümü" Çek-Al'ının ikinci ve son bölümünü yayınlıyoruz.

Türkiye'nin emperyalistleşme çıkmazı ve dış ilişkiler kördüğümü II

II. Emperyalistleşme isteği neden acilleşti?

Cemile Çakmak — Zeynep Akarsu

Bu soruya verilecek yanıtın genel çerçevesini, yazımızın evvelki sayıda yayınlanan bölümünde, programımızdan yaptığımız aktarmalarla koymuş olduk. Türkiye kapitalizminin ulaştığı gelişme düzeyi nedeniyle emperyalistleşme isteği gündemdedir, dedik. Türkiye emperyalistleşemedikçe, bunalmaların kışkırcısından sıyrılamıyor, dedik. Burada soruyu daha güncel olarak, bugünün özelinden kısaca yanıtlamaya çalışacağız.

Türkiye yıllarca şiddetli bir devrimci durum yaşadı. Devrim başarıya ulaşmadı, faşizm geldi. Ancak faşizm de, amaçları açısından başarıya ulaşabileceği kadar uzun süre kalamadı, çözüldü.

Toplumlar deneyimle öğrenir. Bu deneyim zincirinden Türkiye toplumu nun bütün sınıfları birşeyler öğrendi:

İşçi sınıfı ekmek ve demokrasi kavgasında geçici başarıların bir anlam taşımadığını, kalıcı başarının ise kendi devrimci zaferiyle bağlı olduğunu gördü. Geniş küçük burjuva yığınlar, belli bir refah düzeyi ve demokratik işleyiş sağlanmazsa, ekmek ve demokrasi için işçi sınıfına umut bağlamak gerektiğini

sezdi. Burjuvazi de öteki sınıfların neleri görüp sezdiklerini anladı ve artık yalnızca zor yoluyla bu işin içinden çıkılmayacağına kavradı.

Bu temelde, halk sınıfları içinden, son derece şiddetli bir ekmek ve demokrasi kavgası yükselmeye başlıyor. Ordu, polis

da, halkın geçim derdini kendine dert edinmişçesine(!) ağlaşıp duruyor.

Burjuvazinin "demokrasi" havariliği ve halkın ekmeği için(!) ağlaşması, şimdilik küçük burjuvazinin bir kesimini avutuyor. Ama bir süre daha içi boş olarak sürerse onu bile avutamaz

Bir ulusal sorun, şu ya da bu emperyalistlerce, gericilerce kendi amaçları doğrultusunda kullanılmaya çalışılsa da, komünistler bu amaçları sergilerler ama ayrılma hakkına karşı çıkmazlar.

gibi baskı araçları, burjuva yasaları, değerleri halk arasında eski itibarını tamamen yitirmiş durumda. Zaten bu nedenle burjuvazi, artık yalnızca zor yoluyla bu işin içinden çıkılmayacağını kavradı ve aynı nedenle, şimdi "demokrasi" havariliğine soyundu. Bir yandan

olacak.

Burjuvazi de bunu görüyor. Yalnızca boş vaatlerle bir yere varamayacağını çok iyi biliyor. Peki o zaman, bu burjuvazi boş vaatlerinin içini nasıl biraz olsun doldurabilir? Emperyalistleşme yolunda acele adımlar atarak!

III. Dış ilişkiler kördüğümü

Türkiye emperyalistleşmek istiyor ama meydan boş değil. Meydanda en başta Türkiye'nin en yakın "dost ve müttefiki", en büyük efendisi ABD var. Onun ardından öteki emperyalist Batı ülkeleri geliyor. Ayrıca bir de Türkiye'nin kendi kuşağı içinden rakipleri var.

Bu çerçeve içinde Türkiye'nin emperyalistleşme özelemleri dört bir yandan ciddi engellerle karşılaşılıyor. Türkiye özelemlerini gerçekleştirmek için hırçın bir aile kavgası yürütüyor. Bu kavgada herşeyi, hatta sosyalist ülkeleri, Sovyetler Birliği ile ilişkileri, ailesine karşı koz olarak kullanmaya çalışıyor. Ve ortaya bir kördüğüm çıkıyor.

Kördüğümün göbeği

Türkiye genel olarak kârlı pazarlar ve kârlı yatırım alanları arıyor. Bunun için elini ve gözünü dünyanın dört bir yanında dolaştırıyor. ABD'nin tekstil pazarına, AET'ye girmek için pazarlıklar yapıyor, işine gelen her yere yatırımlar yapıyor. Ancak Ortadoğu ve Kuzey Afrika, Türkiye'nin iştahı açısından özel bir yer tutuyor.

Bunun çeşitli nedenleri vardır.

Bir kez, bu bölgede Türkiye tarihsel, kültürel bağları, Müslümanlığı, Osmanlılığı, ilk kurtuluş savaşı vermiş olmayı, hatta yer yer "Türklerin haklarını" savunmayı en iyi kullanabiliyor.

İkincisi, Türkiye gelişmiş bazı endüstri dallarında ABD ve Avrupa pazarlarına bile göz dikebiliyor ama genel gelişme düzeyi açısından, kendi dışına daha uygun bölgeler bulmak zorundadır. Türkiye'de üretilen malın kalitesi ve miktarı, Türkiye sermayesinin teknolojik vb. düzeyi geneliyle ancak

Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya uygun düşmektedir.

Bir başka neden de coğrafi yakınlıktır. Bu, hem malın ve sermayenin ulaşımı, hem de daha önemlisi, gerektiğinde Kuzey Kıbrıs gibi işgal edivermek, Hatay gibi ilhak edivermek açısından önem taşımaktadır.

Daha başka nedenler de sayılabilir. Türkiye burjuvazisi içinde bu konuda bazı görüş ayrılıkları olmakla birlikte tüm bu nedenler genel olarak Ortadoğu ve Kuzey Afrika'yı Türkiye'nin yöneldiği ana bölge yapmaktadır. Bu temelde, bugün Türkiye'nin dış ilişkileri kördüğümünün göbeğinde Ortadoğu ve Kuzey Afrika yatmaktadır. Bütün pazarlıklar, bütün rekabetler, ana olarak bu bölgede Türkiye'nin rolü ne olacak konusu çevresinde dönmektedir.

Türkiye'nin stratejisi

Bu yılın başında Evren Tunus, Mısır ve Katar'a bir "dostluk turu"na çıktı. Bu "dostluk turu"ndan sonra Evren şunları söylüyordu:

"Türkiye bir taraftan Batı, diğer taraftan da Ortadoğu, Arap ve Müslüman ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmek çabası içindedir. Bu çevrelerin ileri sürmeye çalıştıkları gibi, Türkiye Batıyla ilişkilerini azaltmamıştır. Ortadoğu, Arap ve Müslüman ülkeleri ile olan ilişkilerimizin geliştirilmesi Batı ülkelerinin de yararına. Batı ile olan ilişkilerimizin geliştirilmesi de şimdi saydığım ülkelerin yararına. Zira Türkiye köprü görevi gören kritik bir konumdadır. Ama bu Arap ülkeleriyle veya Müslüman ülkelerle, Ortadoğu ülkeleriyle geliştirdiğimiz ilişkiler bazı ülkeleri rahatsız ediyorsa, bu bizim problemi-

miz değildir. O ülkelerin kendi problemleridir." (Cumhuriyet, 24 Ocak 1986).

Evren'in bu sözleri işte Türkiye'nin stratejisini dile getirmektedir.

Türkiye Batı ile ilişkilerini bozmadan, aynı zamanda bazı konularda Batıya boyun eğmeden ve Ortadoğu'da Batının jandarması gibi gözükmeden Ortadoğu'ya açılmak istiyor. Bu yolun emperyalist sistemin genel çıkarı açısından da en iyi yol olduğunu düşünüyor.

Bundan 5 yıl kadar önce, NATO Review adlı dergide, Taner Baytok imzalı bir yazı çıkmıştı. O zamanlar Türkiye Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırma ve Silahsızlanma Genel Direktörü sıfatıyla yazdığı yazıda Baytok şöyle diyordu:

"...Siyasetini belirlerken, Türkiye, Ortadoğu'da barış ve dengede ve bölgenin Arap ve İslam ülkeleriyle geleneksel ilişkilerini korumak ve daha da geliştirmekte yatan canahıcı çıkarımı gözden kaçıramaz. Türkiye'nin siyasetlerinin ana doğrultusu ile bölgesel siyaseti arasında ahenkli bir denge, yalnızca bölgesel barış ve dengenin en önemli çıkarlarına değil, aynı zamanda Türkiye'nin ve Batılı müttefiklerimizin en önemli çıkarlarına da denk düşecektir.

"(...)
"Askersel ve ekonomik olarak güçlü bir Türkiye, bir NATO müttefiki olarak, Güneybatı Asya'da dengenin korunmasına temel bir katkı olurdu ve bu bölgeye yönelen saldırgan niyetler üzerinde vazgeçici bir etki yapardı. Türkiye'nin savunma konumunu güçlendirmek, provokasyona yol açmayacak en iyi önlem olur." (NATO Review, 14 Ağustos 1981)

Kapitalizmin biraz ekmek ve biraz demokrasi sağlayabilmesi için önce emperyalistleşmesi gereklidir dersek belki konuyu biraz mekanik formüle etmiş oluruz. Ama anlayış kolaylığı açısından bunu yapmak gerek. Gerçekten de genel eğilim olarak, emperyalistleşmek, Batı tipi demokrasinin ve Batıdaki gibi bir refah düzeyinin ön koşuludur. Birinde ne kadar adım atılırsa, ötekilerde de o kadar adım atılabilir.

Lenin, Emperyalizm kitabında, İngiliz burjuva Cecil Rhodes'un bir sözünü aktarıyor: "İç savaş önlemek istiyorsan emperyalistleşeceksin." İşte bizim burjuvazi de aynı durumda, aynen böyle düşünüyor. Bu düşüncesi yeni değil. Yeni olan, bıçağın kemiğe dayanmış, yukarıda değindiğimiz nedenlerle, sorunun iyice acilleşmiş olmasıdır. Artık halk sınıfları boş vaatlere de, zorba tehditlere de pabuç bırakıyor.

Bugün Türkiye'nin emperyalistleşme isteğini, bunun ne kadar acilleştiğini anlayamayanlar, ne iç, ne dış siyasete düzgün bir yorum getirebilirler. Nitekim anlayamayanlar getiremiyorlar.

Kısacası Türkiye Batı aleminin bir üyesi olarak, Batıdan istediği desteği alarak, ama Batının jandarması gibi görünmeden Ortadoğu'ya ve Kuzey Afrika'ya açılıp emperyalistleşme stratejisi güdüyor.

Bölgede koşullar

Türkiye 1974'te Kıbrıs'ı, emperyalistleşme özelemlerinin bir parçası olarak işgal etti. Bu en başta Yunanistan'ı, aynı zamanda Türkiye'nin böyle başıbozuk davranışlarda bulunmasını istemeyen büyük emperyalistleri rahatsız etti. Bunun üzerine Türkiye Kıbrıs'ı daha hâlâ istediği gibi ilhak edemedi. İlhak doğrultusunda çeşitli diplomatik manevralar çeviriyor.

Türkiye'nin Yunanistan'la şiddetli rekabeti yalnızca Kıbrıs'ın paylaşımı sorunundan kaynaklanmıyor. Rekabet, tarihsel, Ege kıta sahanlığı, 12 adalar gibi sorunların yanı sıra aynı zamanda Ortadoğu'nun pazarları ve yatırım alanları üzerine yürüyor. Yunanistan da Türkiye gibi gözünü Ortadoğu'ya ve Kuzey Afrika'ya dikmiştir.

Bu iki ülkenin durumu ve ilişkileri büyük emperyalistleri çeşitli açılardan yakından ilgilendiriyor. Bir kez, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da onların da çıkarları söz konusudur. Bu alanı ne Türkiye'ye, ne Yunanistan'a boş bırakacak değiller. İkincisi, ikisi de NATO üyesi olan bu iki ülke arasında hangi nedenle olursa olsun ciddi bir çatışma NATO içinde çatlak anlamına gelir. Buna da kolayca göz yumacak değiller.

Bu nedenlerle büyük emperyalistler,

bu iki ülkeyi hem ayrı ayrı, hem de birbirlerine karşı kullanarak kısıtlıyorlar. Öte yandan, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın kendisinden kaynaklanan kısıtlamalar da var.

Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da İsrail, Mısır, Suudi Arabistan gibi ülkeler var. İsrail bu bölgede toprak gaspetmekten, işgalden başka iş yapamaz durumdadır. O daha çok başka bölgelerle işini yürütüyor, bu bölgede yalnızca jandarmalık yapıyor. Ama Mısır ve Suudi Arabistan böyle değildir. Dünyanın sayılı zenginlerinden olan Suudi Arabistan bu bölgenin de efendilerindedir. Mısır ise her geçen gün bu bölgeye daha çok ilgi duyan bir ülkedir.

Ortadoğu'da bir paylaşım savaşı zaten yürümektedir. İran-Irak savaşının özü, İran, Irak ve Körfez ülkeleri arasında Körfez'in ve petrol kaynaklarının paylaşımıdır. Bu uğurda 6 yıldır yüzbinlerce insan can verdi.

Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya gözünü dikmiş başka ülkeler de var. Örneğin Hindistan ve Pakistan bunlar arasındadır.

Öte yandan bu bölge Sovyetler Birliği'ni yakından ilgilendirmektedir. Onun ilgisi pazar ve yatırım alanları kapmak açısından değil, "ekonomik çıkar", "sınır güvenliği" ve "siyasal etkinlik" açısından. Ancak bu açıdan yanlışlar içeren bir ilgisi vardır. Bu bunalımlı bölgede, bunalımdan em kestirme kurtuluş yolu olan devrimleri "tehlike" sayarak "istikrar" aramaktadır ve doğal olarak bir türlü bulamamaktadır.

Türkiye'nin taktikleri

Türkiye, emperyalist özelemleriyle bağlı olarak, "askersel ve ekonomik olarak güçlü" olmak istiyor. Bunun için büyük emperyalist sermayenin desteğine muhtaçtır. Ama bu destek karşılığında özelemlerinden vazgeçmek, onların yalnızca bir jandarması konumuna düşmek istemiyor. Bunun için karmaşık bir diplomasi yürütüyor.

Türkiye bir yandan içte (köprü, baraj, silah endüstrisi), öte yandan dışta anlaşmaya vardığı ortak yatırım projelerinde (Katar'la ortak doğal gaz boru hattı, Irak'la ikinci petrol boru hattı vb.) emperyalist sermayeye kârlı yatırım alanları ikram ediyor. Hatta büyük emperyalistleri birbirleriyle ihale yarışına sokuyor.

Türkiye aynı zamanda sosyalist ülkelerle, Sovyetler Birliği'yle ekonomik-ticari ilişkilerini geliştiriyor.

Bu arada Türkiye Müslümanlığı (tüm Arap ülkeleri), Osmanlılığı (eski Osmanlı sınırlarında kalan tüm ülkeler), ilk kurtuluş savaşı vermiş olmayı (Tunus, Cezayir), varolan çelişkileri (Hindistan-Pakistan, İran-Irak, İsrail-Arap ülkeleri), Türklerin haklarını (Irak'taki Türkler, İran'daki Azeriler), ne varsa kullanarak gözünü diktiği bölgede kapı dolaşılıyor. Yatırım alanları, pazarlar kapıyor. Kâh anlaşmalar yapıyor, kâh boyun eğiyor, kâh tehditler savuruyor.

Sonra Türkiye bütün bu kozları toplayıp hepsini birbirine karşı kullanıyor.

ABD ile ilişkiler-çelişkiler

ABD Türkiye'nin bölgede istediği gibi at oynatmasına karşı çıkıyor. Türkiye'nin bazı tür ilişkilere girmesini hiç istemiyor, bazı ilişkilerin semeresini ise kendisi toplamak istiyor. ABD Türkiye'yi asıl jandarma olarak kullanmayı amaçlıyor. Bu durum Türkiye'nin özelemlerine uymadığı için uzun bir süredir Türkiye-ABD arasında bir kapışmadır gidiyor.

Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın imzalanması aylarca sürdü. ABD Türkiye'nin tekstil ihracatına kota koydu. Yardımı Yunanistan'la karşılaştırmalı 7:10 oranına bağladı. Kıbrıs'tan Türk askerlerinin çekilmesini, kendisinin de Kıbrıs'ta "garantör" olarak devreye girmesini istedi.

Bulgaristan'da Türklerin ezildiğine ilişkin yaygaranın ABD ve Batı Alman kaynaklanca başlatıldığını Türkiye basını bile yazdı. Bu arada ABD Sovyetler'e karşı yayın yapacak radyo için Türkiye'de anten kurmak istedi. Son olarak da Montrö anlaşmasına garip bir yorum getirerek Sovyet uçak gemilerinin Boğazlar'dan geçmemesi "gerektiğini" söy-

büyükelçisinin sınırdışı edilmesini isteyerek, vb. aynı zamanda Türkiye'yi açmaza soktu. Zaten ABD, "Ortadoğu'da liderliğe soyunmayın" diye Türkiye'ye açıkça da söyledi.

Bütün bunlar ne anlama geliyor? ABD, Yunanistan'ı Türkiye'ye, Türkiye'yi Yunanistan'a karşı kullanıyor. Türkiye'ye, Sovyetler'le, sosyalist ülke-

İran-Irak savaşı

Bundan 4 yıl kadar önce *Tercüman* gazetesinde şu sözler yer alıyordu:

"Aslında İran-Irak savaşı Türk ekonomisini olumlu yönde etkilemiştir. Ne var ki savaştan sonra da lehimize gelişmeleri beklemek hayal değil... Herşeyden önce yakılan yıkılan tesislerin yapımını Türk işgücü ile tekniği yüklenebilir. Şimdiden İranlılara kataloglarıyla birlikte teklif gönderen şirketlerimizin olduğu bir gerçek." (*Tercüman*, 14 Temmuz 1982)

İran-Irak savaşı 1980'de başladı. 6 yıldır Türkiye, yukarıdaki sözlerde çok "güzel" dile getirilen leş kargası anlayışla, tarafsızlık siyaseti uyguladı. Savaş sürse de, bitse de kârlı çıkmanın yolunu tutturmuş gidiyordu. Ancak Ortadoğu'da o denli çok ipte, o denli çok cambaz yürüyor ve o denli çok çeşitli çıkarlar çarpışıyor ki son zamanlarda Türkiye'nin tarafsızlığı hem kendince, hem başka taraflarca zorlanıyor.

İran-Irak savaşında iki taraf savaşıyor ama gerçekte çok taraf var. Herşeyden önce Körfez ülkeleri savaşa katılmayan ama silahlanmada başı çeken üçüncü bir taraftır. Tarafların ardında da taraflar vardır.

Bu karmaşık tablo içinde, son zamanlarda İran savaşta bazı başarılar kazanmaya ve dengeleri bozmaya başlamıştı. Bunun üzerine Türkiye'de Irak'ı, özellikle Musul-Kerkük'ü İran'a bırakmak istemeyen bir tutum belirdi. Ancak aynı zamanda Suudi Arabistan ve öteki Körfez ülkelerinde de, Irak'ı, ne İran'a, ne de Türkiye'ye yedirmeyeceğini hatırlatan bir tutum belirdi.

Bu arada Türkiye'ye üç taraftan, İran, Irak ve Irak'la birlikte Körfez ülkelerinden baskın gelmeye başladı. İran ve Irak Türkiye ile birbirlerinin arasını açmaya çalışırken, Körfez, Irak'la Türkiye'nin "arasının açılmaması" için harekete

ledi. Buna karşılık ABD gemileri Boğazlar'dan geçip Sovyetler'e karşı casusluk yaptılar.

Emperyalist sistem içinde, iki taraf arasında, özü emperyalist amaçlı paylaşım olan çelişkilerde taraf tutmak komünistlerin işi değildir. Onlar paylaşım amacını açık eder, sistemi sergilerler.

Yıllardır Ermeni sorunu tartışılıyor. Böyle bir sorun vardır ama ABD bunu çok hakşinas olduğu için tartışmadı. ABD bunu Türkiye'nin "bütünlüğü"ne bir tehdit olarak öne sürdü.

Öte yandan ABD, Türkiye'deki askeri üsleri ve alt yapıyı, kendisinin Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya karşı jandarmalıkta kullanması için çeşitli öneriler yaptı. Son olarak Libya'ya giriştiği saldırıyla, Libya

geçme yolunu tuttu.

Özal'ın İran gezisi sırasında Irak jetlerinin rahat bırakmaması nedeniyle Sovyet hava sahasından geçildi. Ondan sonra Irak bunların kendi jetleri olmadığını açıkladı. Irak, İran-Türkiye sınırındaki köprüyü, İran, Irak-Türkiye sınır kapısını bombaladı. Bu arada Özal Irak gezisinden "eli boş" döndü.

Irak Türkiye'ye borçlarını ödeyemiyordu. Bu Türkiye'yi sıkıştırıyordu. Tam Özal bu sıkışıklığı Irak'a "kredi verme"(!) edebiyatıyla örtbas etmeye çalışırken, Suudi Arabistan, Hindistan gezisi öncesinde Özal'ı çağırdı.

Kral Fahd Özal'a, ya savaşı durdur ya Irak'tan yana tutum al diye neredeyse ultimatom verdi. Özal'ın bunu hazmını kolaylaştırmak için de uzun vadeli kredi, ucuz petrol vaatlerinde bulundu ve gerekirse Irak'ın borcunu da ödeyebileceğini söyledi. Bundan sonra Kuveyt'e giden bir Türk yetkili, "vizesi olmadığı" için sınırdan döndürüldü. Bundan önce de Suudi Arabistan, Hatay doğumlulara vize vermeyerek Türkiye'ye "senin Hatay gibi ilhaklarını kabul etmem ha" diye uyarı yapmıştı.

Derken Körfez'de Atlas-I tankeri bombalandı. Önce tankeri İran uçaklarının bombalandığı söylendi. Ardından İran bunu yalanladı. Aynı sıralarda ABD-Libya çatışması çıktı.

Bu çatışma Türkiye'yi iyice iki arada bir derede bıraktı. Aldığı tutumla Türkiye ne ABD'ye ne Libya'ya yarana-bildi.

ABD-Libya çatışmasında iki arada kalışı, Türkiye'ye istediği gibi Ortadoğu'ya açılmasının güçlüklerini bir kez daha hatırlattı. ABD, bununla Libya aracılığıyla Türkiye'ye de bir ders vermiş oldu.

Heves şimdilik kursakta kaldı ama yarın Türkiye İran'a ya da Irak'a girerse hiç şaşmayalım.

lerle ilişkilerini fazla ileri götürme diyor. Madem Kıbrıs'taki Türkleri bahane ederek Kıbrıs'ı işgal ettin, ben de sana Bulgaristan'daki Türkleri gösteririm, sosyalist ülkelerle ilişkilerini bozarım diyor. Türkiye'nin bölgede kurduğu ilişkileri zedelemekle, Türkiye'yi İsrail gibi bir jandarma olarak göstermekle tehdit ediyor. Türkiye bunlara yeterince boyun eğmezse, ABD Türkiye içindeki etnik-ulusal sorunları kullanacağını söylüyor. Ermeni sorunu da bunun kod adıdır.

Bu nedenlerle bir süredir Türkiye'de anti-Amerikan konuşmalar ayyuka çıktı. Evren bir demecinde ABD'nin Libya'ya ilişkin kararını "müttefiklerine sormadan alınmış aceleci bir karar" diye niteledi. DYP Genel Başkan Yardımcısı Dülger de ABD'ye "çatarak" Türkiye'nin önemsiz bir ülke olmadığını, ABD'nin ona göre davranmasını söyledi ve şöyle dedi:

"Biri yardım eden, biri muhtaç olan duruma girince eşitlik, ortaklık olmuyor. Bizim eşit ortaklık içinde olmamız lazım." (*Cumhuriyet*, 6 Ocak 1986)

Özal ise, "Amerika bölgede güçlü bir Türkiye görmek istiyorsa (yani, jandarmalık bile yapacaksa — İ.S.) bu hususa (yani, ekonomik-ticari ilişkilere — İ.S.) dikkat etmelidir" diyerek konuşmalara katıldı.

Son sıralarda ABD Dışişleri Bakanı ve

Bechtel şirketinin danışmanlarından Shultz Türkiye'ye geldiğinde bu tür konuşmalar iyice artmıştı. Bir yandan yetkililer ağlaşıyordu:

"Biz yardım alan bir ülke değil, ABD'nin ortağı, partneri olma arzusundayız. Bunun için de ticaretin gelişmesi gerekiyor. Ancak ABD mallarımıza bazı kısıtlamalar uyguluyor. Biz çok büyük miktarlarda ihracat yapıyoruz ki. Zaten ABD ile ticarete 700 milyon dolar açık veriyoruz. Bizim mallarımız ABD pazarını tehdit etmiyor. Bıraksınlar biraz daha mal satalım." (*Hürriyet*, 18 Mart 1986)

Öte yandan Dışişleri Bakanı Halefoğlu ABD'nin yaklaşımlarını netleştirme ve somutlaştırması gerektiğini söylüyordu. Shultz'un böyle bir ortamda gerçekleşen gezisi sırasında, Koç, yemekte Shultz'a bazı sitemkâr sözler etti. Bunun üzerine tam gazeteler Shultz'un Türkiye'den soğuk ayrıldığını yazarken, Shultz Türkiye'den çok memnun ayrıldığını söyledi. Bu kez Özal, vay nasıl memnun ayrıldım dermiş gibilerden, bu sözlerle tepki gösterdi.

Söylenenlerin yanı sıra bir de yapılanlar var. ABD Türkiye'nin bazı isteklerini kabul etmeyince Türkiye Sovyetler'le doğal gaz boru hattı anlaşmasını imzalamıyordu. Kıbrıs konusundaki isteklerinde diplomatik bir biçimde, Yunanistan'ın tutumunu öne sürerek de olsa direndi. Son Libya-ABD çatışmasında tam ABD yanlısı bir tutum almıyordu.

Bütün bunlar emperyalist sistemin hiyerarşisi içinde, bu hiyerarşinin başıyla, emperyalistleşmek için yanıp tutuşan Türkiye arasında geçen aile kavgasıdır. Türkiye'deki anti-Amerikan havalara anti-emperyalist bir içerik taşıdığı gibi, ABD'nin Türkiye'ye karşı önlemleri, "emperyalistleşmesin de ne olursa olsun" anlamını taşıyor. Emperyalist sistemin, kapitalizmin temel çıkarlarını korumada, sosyalist sisteme düşmanlıkta ve karşı-devrimcilikte ikisi de tam bir birlik içindedirler. Buna iki örnek verilebilir.

Biri, Bulgaristan'daki Türklere ilişkindir. Bulgaristan'daki Türklerin ezildiği yaygarası ABD ve Batı Alman kaynaklarca başlatılmıştır. Türkiye bunun böyle olduğunu da açıklamıştır. Ama anti-komünist bir kinle, Bulgaristan'a karşı kampanya yürütmekten geri kalmamıştır.

İkincisi, ABD savunma yardımına ilişkindir. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Yalım Eralp'ın bu konuda yaptığı bir açıklamayı geçtiğimiz aylarda *Cumhuriyet* gazetesi şöyle aktardı:

"NATO savunma programları çerçevesinde ABD uçakları yanında, Kara ve Deniz Kuvvetleri'nin de kriz ya da savaş halinde Türkiye'ye gelebilmeleri için gerekli anlaşmaların yapılacağı belirtildi. ABD'nin bugüne kadar yalnızca Türkiye ile Hava Kuvvetleri için böyle bir anlaşma yaptığı, Türkiye dışındaki bazı ülkelerle de benzer uygulamalara gittiği vurgulandı. 'Harp ya da kriz anında Türkiye'ye gelecek ABD birliklerinin, kalacakları yerleri ya da ikmal servis gibi sorunlarının çözümü için anlaşmaların yapıldığı' öne sürüldü." (*agy*, 19 Şubat 1986) (abc)

Kriz anında, yani devrimci durumda ABD'nin Kara ve Deniz Kuvvetleri de müdahale edebileceği! Böylece emperyalizm, Türkiye her ne kadar "yaramaz" da olsa, emperyalistleşmek isteyerek "yaramazlık" da yapsa, Türkiye'yi kolayına gözden çıkarmak istemediğini bir kez daha gösteriyor.

Avrupa ile ilişkiler-çelişkiler

Asya ile köprübaşı olan Türkiye'yi Avrupa uzun süredir yakından izliyor.

Bir kısmını ABD'ye kaptırmış olsalar da Avrupa emperyalist ülkelerinin Ortadoğu'da ve Kuzey Afrika'da hâlâ köklü çıkarları var. Türkiye'nin bu bölgeyle tarihsel kültürel bağları, hele ki Türkiye kapitalizmi geliştikçe, Avrupa emperyalistlerini çok dikkatli ve uyanık olmaya itti.

Türkiye 1980'e dek uzun yıllar sınıf savaşımıyla çalkalandı. Bu sıralarda Avrupa'da Türkiye'nin emperyalistleşmesinden çok, devrime sahne olması korku salıyordu. 1980'de faşist darbe geldiğinde ve ondan sonra bir süre, Avrupa bir oh çekti. "Can güvenliğinin sağlandığı, çok iyi olduğu" vb. söylendi. Ancak Avrupa'nın "oh"u çok sürmedi.

Türkiye'deki azgın faşist baskılar gün ışığına çıktıkça, Avrupa ülkelerinin kendi kamuoyu açısından bir sorun belirdi. Böyle bir ülke ile NATO'da aynı çatı altında olmak, ekonomik-siyasal ilişkiler yürütmek Avrupa kamuoyunda tepki yaratıyordu.

Öte yandan Türkiye'de faşizm kök salamıyordu. Homurtular başlamıştı. Avrupa devletleri için Türkiye'de faşizmin kök salması da, salmaması da sorundu. Salsa, Türkiye'nin emperyalistleşmeye doğru daha çok ve köklü adım atması demek olacaktı. Salmaması ise, yeni bir devrimci dalga olasılığına işaret ediyordu.

Avrupa ülkeleri, kendi kamuoylarını ve Türkiye'den yükselen homurtuları dikkate alarak, aynı zamanda bir "Avrupa tipi demokrasi" imajıyla Türkiye'de olası yeni devrimci dalgaya yumuşatıcı etki yapma umuduyla Türkiye'de demokrasi ve insan hakları konusunu gündeme getirdiler. Terazinin demokrasi kefesine ağırlık koymak, nesnel olarak, emperyalistleşme kefesinin ağır basmasına engel de oluşturuyordu.

Avrupa ülkeleri de kendi aralarında farklılıklar taşıyorlar. Ama geneliyle Avrupa'da yıllarca esen hava şu oldu: Türkiye'de demokrasi, insan hakları, Ermeni sorunu ve Kürt ulusu üzerindeki baskılar üzerine epey rapor yazıldı. Türkiye'yle çeşitli düzeylerde ilişkiler askıya alındı. Bazı krediler vb. donduruldu.

Türkiye'de faşizmin çözülmesiyle birlikte bu durum da yavaşta değişmeye başladı. Türkiye kendini Avrupa'ya demokratik gösterebilmek için özel olarak çeşitli gösterişlere girişti ve bunları hâlâ da sürdürüyor.

Bunlarla da bağlı olarak, Özal Londra'ya gitti ve çeşitli yatırım alanları ikram etti. Fransa'nın yeni başbakanıyla görüştü ve Türkiye'nin Ortadoğu'daki ilişkilerinden Fransa'yı da yararlandırabileceğini söyledi. Fransa'ya da Mirage gibi çeşitli yatırım alanları ikram etti. Batı Almanya ile ilişkiler daha sık yürüdü. Serbest dolaşım pazarlıkları sürdü.

Bu arada İnsan Hakları Mahkemesi'nde Türkiye aleyhine açılan dava "dostane çözüm" ile sonuçlandı. Son olarak Türkiye önce OECD Bakanlar Konseyi'ne başkanlık yaptı, sonra da Avrupa Konseyi dönem başkanlığına seçildi. Şimdi ise AET'ye tam üyelik için başvuru yapmaktan söz ediyor.

Ancak Türkiye'nin Avrupa ile, Avrupa'nın Türkiye ile dertleri bitmekten çok uzaktır. İtiş kakis sürüyor. Avrupa bu yumuşama görüntüsünün karşılığında Türkiye'den Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya fazlaca burnunu sokmamasını istiyor. Hatta, zaman zaman Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti denen uyduruk devleti bile tanıyabilirim ama yeter ki sen Ortadoğu'yu fazlaca kurcalama diyor. Yunanistan'la anlaşmazlığın giderilmesini istiyor ve AET konusunda "alırız" diye bir söz de vermiyor. Hele serbest dolaşımdan fena halde ürüyor.

Buna karşılık Türkiye, Avrupa'ya hem Türkiye'de bazı kârlı yatırım alanları

açıyor, hem de Ortadoğu'daki ilişkilerinden yararlandırmayı vaad ediyor. Aynı zamanda Avrupa'nın KKTC'yi tanımasını, böylece ilhak yolunda bir adım daha atmaya istiyor. Böylece AET'nin Yunanistan'a karşı kendisini desteklemesini istemiş oluyor. AET'ye başvurarak da hem pazar açmak, hem pazar bulmak peşinde. Ancak AET'ye tam

nedenle 'Savunma İşbirliği Anlaşması'nda ciddi tikanlıklar doğarken, hiç beklenmedik bir anda Sovyetler aradan fırladı, 'al sana ticaret' diyerek, bir günde doğal gaz anlaşmasını imzalayverdi." (Cumhuriyet, 17 Şubat 1986)

Burjuvazi, Amerika'ya, Türkiye size derdini anlatmaya çalışıyor ama anlamak istemiyorsanız alın size Sovyetler'le

Denize düşen yılanı sarılır: Filistin sorunu ve Kürt sorunu

Filistin davası son yıllar içinde bir yandan güzellikle boğulurken, öte yandan eski dostların sırt çevirmesiyle, düşmanların saldırısıyla ezildi. Şimdi Filistin halkı, devlet düzeyinde tanınan bir örgütlenmeye, törenlerle karşılanan liderlere sahip ama rahatça yaşayacak, savaşımını örgütlemek için dayanak olacak bir karış toprak parça yoksun.

Özellikle Ürdün'le arası açıldığından beri Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), giderek artan ölçüde Türkiye'nin kendisine arka çıkmasını istiyor.

Bir süre önce Türkiye'ye gelen ve resmi törenlerle karşılanan Yaser Arafat, Anıtkabir'i ziyaret etti ve özel deftere şunları yazdı:

"Filistin ve Türk halkları arasında asırlar boyu tarihi ve derin bağlar vardır. İslam ve Arap milletlerinin, daha önce olduğu gibi şimdi de Türk halkı ve yöneticilerinin tutumu, Filistin'in korunması ve Kudüs'ün siyonist ve Haçlılar'dan kurtarılmasına yöneliktir. Yine Atatürk'ün dediği gibi hep beraber Kudüs'ü kurtaralım." (Hürriyet, 28 Şubat 1986)

Bunun ardından gazeteler, Arafat Atatürk'ün demediklerini üzdirtti diye yazdılar. Atatürk dedi mi demedi mi çok önemli değil. Birşey açık ki FKÖ, denize düşenin yılanı sarılması gibi, şu sıralarda Türkiye'ye sarılmakta, Osmanlı halifeliği dönemlerini çağrıştıracak çağrılar yapmaktadır.

Türkiye'nin Filistin halkının davasına sarılmasına(!) gelince... Bunun eski ve yeni yanları vardır.

Eskiden Arap devletleri Filistin dava-

üyelik istiyor ki serbest dolaşım ile işsiz nüfustan da kurtulabilin.

Türkiye ile Avrupa arasındaki çelişkiler yalnızca görünüşte yumuşadı, şimdilik itiş kakis daha örtülü bir biçimde sürüyor.

Sovyetler Birliği ile ilişkiler

Sovyetler Birliği, tüm emperyalist sistemin olduğu gibi Türkiye'nin de düşman kampındadır. Türkiye'nin Sovyetler'le ilişkileri geliştirmesi, onunla gerçek bir dostluk anlamına gelmiyor.

Bir kez, Türkiye Sovyetler'le ilişkilerini çıkarına uygun düşen ekonomik-ticari alanlarda geliştiriyor. İkincisi de bu ilişkileri emperyalist sistem içinde istediklerini koparmada şantaj aracı olarak kullanıyor. Yalçın Doğan'ın Cumhuriyet'te yazdığı şu sözler bunu çok güzel kanıtlıyor:

"Aylardır 'ben seninle daha çok ticaret yapmak istiyorum' diyen Türkiye, bu derdini Amerika'ya bir türlü anlatamazken ve bu

sını desteklerken, Ortadoğu'ya şirin gözükme için Türkiye, Filistin halkının haklarını bol bol "korur", İsrail'e karşı bol bol konuşurdu.

Bir süredir Arap devletlerinin çoğu Filistin halkına sırt çevirdiler. Şimdi Türkiye'nin şirin gözükme için Filistin davasına sahip çıkması(!) pek o kadar gerekli değil. Ama bakıyoruz Türkiye giderek artan bir dozda sahip çıkıyor.

Bu yılın ocak ayında yaptığı gezide Evren, Mısır'da da, Katar'da da Filistin sorunu üzerinde önemle durdu.

Türkiye, kendisi içeride Kürt halkına hiçbir meşru hak tanımazken, Filistin halkının meşru haklarını neden böyle merak ediyor? Üstelik Arap devletleri bundan yan çizerken, neden hatta Türkiye kapı kapı dolaşıp Filistin sorununu kurcalıyor?

Ortadoğu'da Filistin sorununun bir yandan eritilmesi, öte yandan ezilmesiyle birlikte, çeşitli devletlerin bu bölgeyi çomaklayabilmesi için yeni bir sorunun alevlenmesi gerekiyor. Bu da Kürt sorunudur.

İşte Türkiye bu nedenle Filistin halkının meşru hakları peşine düştü. Bölgede "barışın" koşulu olarak Filistin sorununun çözülmesini koyuyor. "Barışın" sürekli olabilmesi için bütün ülkelerin "tanınmış ve güvenilir hudutlar içinde yaşaması gerektiğini" belirtiyor. "Ortadoğu sorununun temelinde Filistin sorunu yatıyor" diye kapı kapı dolaşıp onay alıyor.

Kuşkusuz Türkiye'nin derdi ne Filistin halkının meşru hakları, ne de bölgede barıştır.

ilişki diyor.

Yine aynı yazıda Yalçın Doğan, "Sovyet doğal gazı, acaba Türkiye'nin Sovyetler'e bağımlılığını arttırmaz mı?" endişelerini, kendini Amerika'ya yakın hisseden bir Dışişleri Bakanlığı yetkilisinin şöyle yanıtladığını yazıyor:

"Sovyetler, bütün Avrupa'ya ve çeşitli NATO ülkelerine doğal gaz veriyor. Ne doğal gazda, ne de bir başka ticari ilişkide Sovyetler'in ekonomik nitelikli anlaşmaları bir koz olarak kullandıkları görülmedi. Tersine, siyasi nedenlerle Amerika'nın zaman zaman ticari anlaşmaları bıçak gibi kestğine çok tantk olundu." (agy)

Ve Yalçın Doğan devam ediyor:

"Sovyetler'le bu kadar önemli bir anlaşmadan sonra neden hâlâ huysuzluk ettiğini de artık Amerika'nın kendi düşünsün." (agy)

Sovyetler Birliği'nin Türkiye ile ilişki kurarken kârlı yatırım alanları vb. kapmak gibi bir sorunu yoktur. O da

çıkartına uygun düşen ekonomik-ticari alanlarda ilişki kuruyor ve bu ilişkileri, emperyalist sisteme kendi bazı isteklerini dayatmak için vb. bir kaldıraç olarak kullanıyor. Bunları yapması doğal, ancak Sovyetler'in bazı isteklerini, bunların nedenlerini, mantığını ve bunları dayatırkenki taktiklerini anlamak giderek güçleşiyor.

Sovyetler, Ortadoğu ve çevresinde istikrar istiyor. Bu bölge bunalımlı bir bölge. Binbir çeşit çelişkiyle fokur fokur kayıyor. Burada, haklı ve güvenilir bir istikrar ancak devrimlerle sağlanabilir. Bunun dışında bir "istikrar" arayışı, savaşla ya da başka yollardan paylaşımlar ve yeniden paylaşımlarla ulaşılan geçici dengelerden başka birşey bulamaz.

"Sovyetler, 'istikrar' bozulmasını diye bu bölgede devrimleri desteklemiyor. Aradığı 'istikrarı' da bir türlü bulamıyor ama bu arada bütün çelişkileri barıştırmak için çabalayıp duruyor. Bu çabalar, ana olarak komünist partileri eliyle uyuluyor.

Resmilerin dört konudaki tutumu buna çok tipik birer örnek oluşturmaktadır.

Bir kez faşizm geldiğinde buna faşizm demediler. Çünkü Sovyetler'in bakış açısıyla, devrimci durum bastırılmış, Türkiye'ye istikrar gelmişti. Bunun bölgede "istikrar"a büyük katkısı olacaktı.

İkincisi faşizm çözülmeye başladığı sırada Türkiye'ye faşizm geldi dediler. Böylece, hareketlenmeye başlayan çeşitli güçleri, "faşizme karşı geniş cephe"de toplayıp, devrimle karşı karşıya konulan bir "demokrasi savaşı"(!) ile "ulusal uzlaşma" sağlanacak, istikrar korunacaktı.

Üçüncüsü, bu amaçla bağlı olarak, resmiler programlarını ve ara aşamalarını çoğaltarak devrim hedefini tamamen rafa kaldırdılar. "Sol" Birliği kurdular, sağa gel diye yalvarıyorlar.

Dördüncüsü, Kürt ulusunun ayrılma hakkı bilinmez bir geleceğe ertelendi. Özerklik gibi "aşırılıklar" bile törpüledi. Birlik platformunda yalnızca Kürt ulusunun üzerindeki baskıların kaldırılması kaldı. Böylece, bazı emperyalist güçlerin Ortadoğu'da Filistin sorununun yerine Kürt sorununu geçirme çabalarına karşı bir yanıyla akıllarıncı "önlem" alınmış oldu. Aynı zamanda Sovyetler Türkiye'ye, bak ben seni bölmekle tehdit edenlerden değilim mesajını vermiş oldu!

Sovyetler Birliği'nin ve resmilerin bu yollardan "istikrar" arayışları boşunadır. Onların göremedikleri çok basit bir gerçek vardır: Bu bölgede devrim, güvenilir bir istikrarın tek yoludur.

Neden kördüğüm

Türkiye'de kapitalizm durmuyor, gelişiyor. Hatta Türkiye'nin emperyalistleşme doğrultusunda attığı adımlar da her geçen gün artıyor. Ancak artan iki şey daha var: Geniş halk yığınlarının ekmek ve demokrasi özlemi.

Türkiye çelişkiler arasında cambazlık yaparak, onu buna, bunu ona karşı kullanarak, büyük emperyalistlerin koltuğu altında emperyalistleşme doğrultusunda belki bir arpa boyu yol alabilir. Ama emperyalistleşmenin Türkiye için çıkar yol, düğümlerin kör değil çözülebilir düğümler olabilmesi için, Türkiye'nin, hem de acil olarak, geniş halk yığınlarının ekmek ve demokrasi özlemlerini giderebilecek kadar emperyalistleşmesi gerekmektedir. Nerede bu bolluk?

Aynılıklar

Emperyalistleşmek, teknelci kapitalizmin, finans-kapitalin gelişmesiyle gündeme gelen bir istek ama yalnızca finans-kapitali ilgilendirmese gerek. Zira Türkiye'de burjuvazinin, Türkiye emperyalistleşsin diye uğraşmayan tek bir kesimi yoktur. En sağından soluna dek tüm burjuvazi Türkiye emperyalistleşsin diye uğraşiyor. En sol burjuva kesimler bile Türkiye

emperyalistleşsin istiyorlar. Hatta diyebiliriz, "bağımsızlıkçı, milli dış siyaset izlemek" artık "büyük emperyalistleri takmadan istediğin gibi yayılmak" anlamı kazandı. Nitekim bu anlamda "bağımsızlıkçı milli" bir dış siyasal girişimle 1974'te Kıbrıs'ı işgal eden Ecevit olmuştu. Şimdi bu yolu "milliliğe" örnek olarak gösterenler yine sol burjuvalar oluyor. Bunu İlhan Selçuk'un şu yazısıyla örnekleyebiliriz:

"Sözde Milliyetçilerle 'Dış Türkler' ..."

"Bulgaristan, bir kalemde 1.5 milyon Türkün adını nüfus kütüğünden sildi. Bizim 'milliyetçi-muhafazakar iktidarımız' ne yaptı? Sayın Özal'ın tepkisi ilginçti:

"— Hele 70 milyon nüfusa ulaşalım, o zaman bu sorunların üstesinden geliriz.

"Aman Tanrım, sen aklımı koru!

"(...)

"Bizim sağcı iktidarların adı 'milliyetçi'dir, kendileri değil. Sağ kanatta 'pilav üstü fasulye'

ile bol milliyetçilik edebiyatı kaşıklanır; ama bir yandan TV'de Abdülhamit propagandası yapılırken öte yandan Yunan Başbakanı'ndan bir 'iltifat' görmek için kovalamaca oynanır. Osmanlı dönemindeki gibi benimsediğimiz 'borç ekonomisi' Türkiye'nin dış politikasına epey kelepçe vurmuştur.

"Nitekim Türkiye'yi Batıya bağlayan iki yol üzerinde bir Yunanistan var, bir de Bulgaristan. İkisi de bastırıyor, Ankara'da

'milliyetçi-muhafazakar' iktidar hiçbir şey yapamıyor. Çünkü siyasal iktidarda gerçek 'milliyetçiler' değil, 'sirketçiler' ağır basıyorlar. Bunlar göbeğinden paraya bağlı adamlardır. Bulgaristan'dan TIR'lar geçecek, Batı Avrupa'dan gelen işçiler geçecek, soluk borumuzu Sofya mı elinde tutuyor? Yunanistan Ege'de Ankara'yı sıkıştırıp Kıbrıs'ı koz olarak kullanırken bir de Sofya ile mi bozuşacağız? Sonra ticaretimiz zarar görmez mi?

"İş adamı kafasıyla baktığında Bulgaristan'daki 1,5 milyon Türkü, Bulgardan önce sen defterden silersin.

"Sonra da televizyonda Sultan Abdülhamit'e hava basıp sağa sola şişirirsin:

"— Biz milliyetçi-muhafazakarız!

"Türkiye tarihinde en büyük milliyetçi Mustafa Kemal'dir, ama Atatürk milliyetçiliğiyle bugünkülerin uzaktan yakından ilişkisi yoktur. Bugünkü sözde milliyetçilik, Amerikan güdümünde anti-komünizm ticaretinden başka birşey değildir, dışa bağımlı iş adamlarının çıkarını, ulusal çıkardan üstün tutar. Bunlar halkı uyutmak için bol bol 'Diş Türkler' edebiyatı yapırlar, ama sınır ötesindeki soydaşlarımızı korumak için kollarını kıpırdatmaz, Washington'dan aldıkları esintilere göre dümen tutarlar.

"Cumhuriyet tarihinde (Hatay davası bir yana bırakılırsa) Türkiye'nin dışındaki Türklerin hakkını savunmak için yapılan tek eylem Kıbrıs çıkarmasıdır. Bu eylemi de 'milliyetçi-muhafazakar' iktidar yapmadı, Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet Halk Partisi'nin iktidarda ağırlığının en çok duyulduğu dönemde demokratik solcu Başbakan Ecevit girişim kararının sorumluluğunu üstlendi.

"1974 Temmuz'unda 'milliyetçi-muhafazakar' iş adamı kafası iktidarda olsaydı, yanmıştı Kıbrıs Türkü...

"Denebilir ki:

"— Bulgaristan'a karşı ne gibi önlem alınabilir? Her yandan kuşatıldı.

"Kuşatılırsın...

"(...)

"Peki, kuşatmayı yarmak olanağı yok mu?

"Var, ama bu, gerçekten milliyetçi bir iktidarı yapabileceği iştir." (Cumhuriyet, 14 Şubat 1986)

Öte yandan sol burjuvalar, "milli burjuvazi" teriminin anlamını da "geliştirdiler". Geçen ay içinde SHP Genel Sekreteri Mustafa Timisi "milli burjuvaziye de bünyede yer vermek ve düşünmek gerek" demişti. (Milliyet, 24 Nisan 1986) Kimi kastediyor derken, aynı konuya ilişkin olarak Gürkan'ın sözleri aklımıza geldi.

TÜSİAD'da Gürkan SHP'nin "küçük ve orta boy teşebbüslere yardım ederek tekelleri dengeye" getireceğini söylerken "iç sömürüye yönelmeyen tekelleri ayrı" tutmuştu. (Milliyet, 13 Nisan 1986) Yani iç sömürüye yönelmeyen tekelleri de milli burjuvazi içine katmıştı. Yani sol burjuvazi dışa açılmayı, dış sömürüyü ödüllendiriyor!

Buraya dek şunu gördük ki emperyalistleşme konusunda burjuvazinin sağı solu arasında hiçbir fark yoktur. Burjuvazinin solu da Türkiye'nin emperyalistleşmesini şiddetle istiyor.

Ancak burjuvazi arasında Türkiye'nin emperyalistleşmesinin ayrıntılarına ilişkin olarak görüş ayrılıkları vardır:

Ayrılıklar

Dikkat edilirse bazı gazeteler daha çok Yunanistan'la, bazıları ise daha çok Ortadoğu'yla uğraşıyorlar. Milliyet ikide bir Yunanistan'ı manşete çekerken, Tercüman Irak'taki Türklerle, Kerkük petrollerinin sahte belgelerle elden gidişiyle vb. ilgileniyor.

Aynı gazetelerden başka eğilimler de çıkıyor. Milliyet bir süredir tarihi eserlerin kaçırılışı vb. gerekçelerle ABD'yle uğraşılıyor. Tercüman ise neden söz etse "Moskof uşaklığı"na vb. bağlıyor. Avrupa'ya ilişkin olarak Milliyet dostçadır, Tercüman ise ikide bir dazlaklar, geri zekalı çocukların eğitimi gibi konuları öne çıkarıyor.

İki gazete de PKK ile uğraşmaktadır. Milliyet bunu daha fazla ve farklı

yapmaktadır. Milliyet yıllardır bilinen, haber olmayan konuları "PKK'nın gizli ilkeleri" diye yeni haber gibi manşete çekerken ve PKK'yı güçlü gösteren tanımlamalar ve sayılar kullanırken, Tercüman, "PKK çökertiliyor", "PKK'da panik", "PKK kaçış yolları arıyor" gibi başlıklar kullanıyor, "PKK Moskof uşağı" diyor ve Kürt halkının Türk bayraklarıyla fotoğraflarını basıyor. Tercüman, Palme cinayetini PKK'nın üzerine yıkmak için epey uğraştı. Ayrıca yine Tercüman Avrupa'da işlenen son bazı cinayetleri PKK'nın işlediğini veri sayarak verdi.

Şimdi bu verilerin anlamına gelelim.

Burjuvazinin bir kesimi (Tercüman) doğrudan Ortadoğu'ya yönelmekten, öteki kesimi (Milliyet) Ortadoğu'daki rekabetle de bağlı olarak, Yunanistan'a yönelmekten yana tutum alıyor. Nitekim Bülent Ecevit ana sorun olarak Yunanistan'ı göstermektedir. Yukarıda İlhan Selçuk'un aktardığımız yazısında "milliyetçilik" Yunanistan'a ve Bulgaristan'a kafa tutmakla ölçülmektedir. Üstelik bu kesim daha çok Osmanlıcılığı savunmaktadır.

Bir kesim (Milliyet, Ecevit vb.) ABD'ye ve Yunanistan'a karşı bir çıkış yapıp, Bulgaristan'ı köşeye kıştırıp, böylece Sovyetler'in tarafsızlığını ve Avrupa'nın desteğini sağlayıp, Avrupa'yla pazarlık masasına oturmaktan, kârını Avrupa ile paylaşmaktan yana düşünüyor. Öteki kesim ise (Tercüman, vb.) "Moskof tehlikesi" çığıklarıyla Ortadoğu'ya yönelik bir çıkış yapıp, ABD'nin desteğini alıp ABD'yle birlikte Avrupa devletlerinin Ortadoğu'daki bazı etki alanlarını paylaşmaktan yana düşünüyor.

Başka bir deyişle biri, ABD'yi ve Yunanistan'ı karşısına alacak, bundan elde ettiği kârı Avrupa'yla paylaşacak. Ötekisi, Sovyetler'i karşısına alacak, ABD'yle birlikte Ortadoğu'ya dalıp buradaki kârlı alanları ABD'yle paylaşacak. Kafalarının ardındaki hesaplar, bir süredir kabaca böyle. Bir süre sonra değişebilir de.

Burjuvazi arasında böyle bir görüş ayrılığının varlığı Kürt sorunuyla yakından bağlıdır.

Bir kesim (Milliyet, Ecevit vb.) bugünkü koşullarda Türkiye Güneydoğu sınırında çatışma çıkaramaz, çünkü "iç sorunları" var, bölünür diye düşünüyor. Bu kesime göre, Kürt sorununu devrimci patlama kaynağı olmaktan da, bölgede Filistin sorunu gibi yeni bir şantaj aracı olarak kullanılmaktan da çıkaracak "birşeyler" yapmak gerekiyor.

Nitekim bu kesimin Kürt sorununa tutumunda farklılık vardır. Arada bir "Kürt" sözü geçirmeye başladılar. (Örneğin, 19 Şubat 1986 tarihli Cumhuriyet, 23 Ekim 1985 tarihli Milliyet). Ecevit, Hititleri de, tabii Kürtleri de içeren bir "Türk" tanımlaması getirdi. Doğuda yatırımlara, yeni iş alanları açılmasına büyük önem veriyorlar. Milliyet, "Güneydoğu Anadolu hayalet tesisler beldesi oldu" diye ölü yatırımlardan şikayet etti. Geçen yıl Mehmet Ali Birand'ın Kürt sorununa ilişkin çok ilginç bir yazısı çıkmıştı. (Buna birazdan değineceğiz.) Öte yandan Milliyet'in sürekli PKK'yla uğraşması ve çok aşağılık bir saldırgan üslupla da olsa özde onu güçlü gösterici yayın yapması aynı nedenle bağlıdır. Milliyet PKK aracılığıyla Kürt sorununun "ciddi bir iç sorun" olduğunu hatırlatıyor. Ayrıca Kürt halkı üzerindeki baskının "tehlikelerine" işaret ediyor.

Öteki kesim (Tercüman vb.), hele ki biz ABD'yle birlik olduk mu, Doğudaki "iç sorunları" ezer geçerez diye düşünüyor. Bu kesime göre Kürt sorunu Türkiye'nin İran'a, Irak'a, Suriye'ye karşı kullanabileceği bir araç bile olabilir.

Bu kesim Doğu'da polisleri, askerleri PKK'lı kılığına sokup halka saldırtmakta, sonra askerleri, polisleri kendi kimlikleriyle bu kez PKK'lı arama bahanesiyle yine halka saldırtmaktadır. Bu kesim, PKK'nın çeşitli hareketlerin-

den olabildiğince yararlanmaktadır, provokasyonlar yapmaktadır. Kürt halkını bu yoldan devrim hareketinden koparmaya, PKK'nın topladığı antipatiyle Türkiye solunu Kürt halkının devrimci özelemlerinden uzaklaştırmaya, Avrupa'da da "ezilmeyi hak etmiş bir Kürt hareketi" imajı yaratmaya çalışmaktadır.

Şimdi Kürt sorununu biraz daha açalım.

Kürt sorunu

Burjuvazinin iki kesimi de, Kürt halkını devrimden uzaklaştırmak için iki yoldan çalışıyor. Biri resmilerin ve şürekasının Kürt sorunundaki uyuz reformist konumundan yararlanarak havuç, ötekisi PKK'nın yanlışlarından yararlanarak sopa yolunda yürüyor. Bunlara sırasıyla bakalım.

M. Ali Birand'ın yukarıda sözünü ettiğimiz ve "Kürt sorunu Avrupa'da giderek yaygınlaşıyor" başlıklı yazısı şöyle başlıyor:

"Ortadoğu'da dört ülkeye dağılmış durumdaki yaşayan ve kendilerini Kürt olarak görenler Batı Avrupa'da mücadele veriyorlar. Son 4-5 yıldır da epey mesafe almaya başladıkları artık çok açık biçimde görülüyor."

Bundan sonra Birand İsveç'te, Batı Almanya'da Kürtlerin kazandıkları eğitimi, kendi dillerinde yayın vb. hakları anlatıyor ve "sosyal demokrat uğraş veren namuslu bir dostu"nun aktardıklarına geçiyor:

"Artık bir toplantı yok ki Kürt guruplar temsil edilmesin, konuşmasın, isteklerde bulunmasınlar. Karşı çıkmaya dahi korkuyor insan. Ve bu durum son zamanlarda giderek artıyor diyen bu dostumuz, Alman Sosyal Demokrat Parti, Yeşiller hatta Liberallerin dahi bir Kürt politikası oluşturduklarına ve giderek daha açık destek vermeye hazırlandıklarına işaret ediyor ve 'bizi dahi susturuyorlar' diyor.

"Aynı durum uluslararası kuruluşlar için de geçerli. Bu forumlarda da Kürt sorunuyla ilişkin karar tasarıları, toplantılar, gösteriler son 3 yıl içinde eskieye oranla tam yüzde 150 arttı. Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu gibi uluslararası forumlarda 'Türkiye' daha moda bir konu olduğu için, Türkiye ile ilgili hangi karar çıksa veya bir soru sorulması söz konusu olsa hemen Kürt konusu da ekleniyor..."

Bundan sonra Birand, Kürt gurupların taktik değiştirdiklerini, eskiden komünist partilerle vb. birlikte görünürken şimdi ayrı geldiklerini ve böylece eskiden komünizm korkusuyla kendilerinden yana tavır alamayanların da artık tavır aldıklarını söylüyor. Birand şöyle devam ediyor:

"Ortadoğu'da Kürt sorununu destekleyenler çok net şekilde ortada. Kimse de saklamıyor. Başta Türkiye Komünist Partisi olmak üzere, tüm komünist partiler, sosyalist parti ve guruplardan önemli bir bölümü, sendikalar..."

"Kürtler hem Doğu hem Batıdan destek alıyor. Batılı ülke ve kuruluşlar 'eğer biz birşey yapmazsak sahayı boş bırakmış oluruz, o zaman da karşı taraf Kürt akıma tam anlamıyla hakim olur' diyorlar, tehlikelerini göre göre desteklerini sürdürüyorlar. Aynı gerekçeyi Doğu veya komünist destek de söylüyor ve Batı yanlısı bir Kürt hareketi olmaması için kollarını açtıklarını belirtiyor. Resmi gerekçeleri ise 'insan hakları — ezilmiş halkın haklarının savunusu' olmasına rağmen, gerçekte her iki taraf da ileride Ortadoğu'daki bir olasılık karşısında şimdiden sağlam bir pozisyon tutmaya çalışıyor.

"Avrupalı kuruluşlar ve ülkelerde Türkiye bulunduğundan dolayı olay başka ülkeleri de ilgilendirmesine rağmen tek muhatap duruma düşüyor. İddialar karşısında Türk temsilcilerin savunma teması da bir tek cümle. Bizde Kürt yok" (Milliyet, 23 Ekim 1985) (abç)

Açıkça görülüyor ki Birand, "bizde Kürt yok" tezine karşı. Bu tezin çeşitli taraflara "sahayı boş bırakmak" anlamına geldiğini ve değişmesi gerektiğini söylüyor. Değişip de ne olacak? Kuşkusuz Kürt ulusuna ayrılma hakkı olmayacak. Bu, yazıda sözü geçen "tehlikeler" kapsamına giriyor.

Değişikliğin ön hazırlığı resimler ve şürekalarına yapıldı. Ayrılma hakkı geri çekildi. "Baskılara son" temelinde bir platform oluşturuldu. Birand da "bizde Kürt yok" yerine bu platformu desteklemekten söz ediyor.

Böylece burjuvazinin bu kesimi bir taşla kaç kuş vurmuş olacak: Demokratik ama Türkiye koşullarında aynı zamanda devrimci olan ayrılma hakkı belgisini rafa kaldıranları destekleyerek, genel olarak Türkiye devrimine zarar vermiş olacak. İşin içinde resimler olduğuna göre Sovyetler'le aynı platformda "birlik" oluşturacak. Avrupalı dostlarına dönüp, "bakın Kürt sorunu iyi yolda" deyip onların desteğini alacak. Geriye kalıyor bir ABD. Zaten hesaplarına göre, topluca ona karşı çıkılacak.

Öteki kesime gelince. PKK'lı kılığında polislerin dolaştığı basına bile yansıdı. Bir yandan bunlar halkı sıkboğaz etmektedir. Bir yandan da PKK'lı arayan polisler, askerler halka düpedüz baskı yapmaktadır. Kürt halkı gerçekten ağır bir sıkıntı ve baskı altındadır. "PKK çöktü, çöküyor, kaçtı, kaçıyor" türü manşetler gerçekte bu olgunun haber biçimidir.

Bu kesim Türkiye'de PKK'yı gerekçe diye kullanarak baskıyla Kürt halkını devrim hareketinden, herhangi bir devrimci kıpırdanıştan uzak tutmaya çalışıyor. Öte yandan PKK'yı kullanarak sol harekete ilişkin provokasyonlar da yapıyor.

PKK benden ayrılma, benden olmayı vururum diye ortaya çıktı ve bazı devrimcileri vurdu. Bu tutum doğal olarak sol hareketten eleştirildi. Bu kez PKK beni eleştirenleri de vururum diye ortaya atladı. Bundan sonra yine bazı devrimciler vuruldu, öldürüldü. Ama bizce bu devrimcileri kimin vurduğu belli değildir.

Bizce belli olan bir nokta şudur ki, Avrupa'daki son cinayetlerin bazılarında MİT'in, CIA'nın parmağı vardır. Bunun yolunu da korku ticaretiyle siyaset yürütmeye çalışan PKK açmıştır.

Örneğin Hamburg'da Dev-Yol'dan ayrılan Yönelimcilerden Kürşat Timur-oğlu esrarengiz bir biçimde vuruldu. Bunun üzerine tüm sol örgütler, haklı olarak, bu cinayeti de PKK'nın işlemiş olabileceğini söylediler. Zira PKK kendinden ayrılanı, kendine karşı olanı kendini eleştirenleri vuracağını hem söylemiş, hem örneklemişti. Bazı Kürt hareketlerini de içeren Türkiye solunda PKK'ya karşı kızgınlık arttı. Buna karşılık PKK bir bildiri yayınladı. Bildiride Kürşat Timur-oğlu'nu ben vurum demiyor, hatta vurmadım demeye getiriyor. Ama bunu öyle bir "asarım keserim" edebiyatıyla yapmış ki hakkındaki kuşkuları dağıtamadı.

Sonuçta PKK Türkiye sol hareketinden iyice soyutlandı. Avrupa'da Kürt sorununu savunanlar diye silahı çekip beğenmediğini vuran PKK örnek gösterilerek bazı kesimlerden Kürdistan'daki baskılara destek alındı. Üstelik PKK'nın böyle hepten köşeye sıkışınca daha büyük yanlışlar yaparak, yalnızca Avrupa'da değil Ortadoğu'da malzeme sağlayacağı hesaba katıldı. Daha başka hesaplar da yapılmış olabilir.

Bu arada olan Türkiye devrimine ve Kürt halkına olmaktadır. Komünistlere önemli bir görev düşüyor: Çeşitli emperyalist oyunlara, sağlı sollu burjuva kesimlerin çeşitli planlarına, sağlı sollu küçük burjuva oportünistlerin savrulmalarına rağmen Türkiye işçi sınıfının Kürt ulusuna ayrılma hakkını savunmaktan bir an bile vazgeçmediğini göstermek, Kürt halkını işçi sınıfıyla birlikte savaşa davet etmek.